

Summary

The lexical and semantic structure of the proper names of Basin of Ushica river (left flux of Dnister river) and semantics of formative basis of hydronyms are analyzed in the article. Their word-formation, means etymology and motivational features are determined.

Key words: *hydronym, river, etymology, qualitative name.*

УДК 811.161.2'373.21

Купчинська З. О.
*Львівський національний
університет імені Івана Франка*

ЩОДО ХРОНОЛОГІЇ ОЙКОНІМІВ-ПЛЮРАТИВІВ

На сьогодні в лінгвістиці достатньо часто використовується часова та просторова характеристика мовних явищ, особливо це простежується в ономастиці, зокрема ойконіміці. Такий інтерес до хронології та ареалогії зумовлений специфікою об'єкта дослідження, адже ойконім є результатом тривалого процесу формування на відповідній території та за певних суспільно-історичних і природних умов, тому ойконіміка зобов'язана послуговуватися методами дослідження, що характерні не тільки для мовознавства, а й для історії та географії. Стратиграфія передбачає розгляд ойконімного матеріалу в трьох аспектах: ареальному, хронологічному та статистичному. Хронологія окремо взятого ойконіма чи цілого пласту географічних назв – складна система, зумовлена багатьма причинами: історією формування формантів, починаючи від апелятивного рівня; структурою та семантичним наповненням твірних основ географічних назв; екстралінгвальними чинниками, що суттєво впливають на появу відповідних пластів ойконімів, узалежнених від історичних та суспільних процесів.

В ономастиці є праці, де у рамках стратиграфії частково розглянуто хронологію слов'янської ойконімії різних типів [37; 1; 13; 11; 18; 28; 14]. Окремо ж хронологія архаїчних ойконімів-плюративів ще не опрацьована, а проблема часового виміру цілого пласту ойконімів є актуальною.

Хронологію в ойконіміці можна розглядати у двох аспектах: 1) часові рамки ойконімії, що зафіксована у писемних джерелах; 2) гіпотетично встановлений час появи, активного функціонування та відмирання відповідного типу назв.

Хронологія, яка базується на фіксації географічної назви в писемних джерелах, є конкретною та беззаперечною, адже в такому випадку маємо справу з історичним фактом. Кожна назва має свої хронологічні рамки. Якщо розглянути всі ойконіми відповідного типу від найранішої фіксації до найпізнішої, то ми одержимо хронологічні межі окремо взятого типу географічних назв. Так, наприклад, ойконіми-плюративи на **-ани**: **Вижняни** (*Wyżniany, Wyżlany, Wyżelany, Wiżelany, Wiżniany, Wiśniany, Wiszniany, Wuznany, Vuznyany, Vysnyany, Wysznyany*); Льв.; Золочівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1946**, УкрАТП, с. 442; **1931**, ЛШ, с. 46; **1893**, SORG, с. 415; **1819-1820**, ЙФМ, с. 53; **1785 – 1788**, ЙФМ, с. 53; **1770**, AGZ, XXIII, с. 606; **1754**, Арх, I, IV, с. 529 – 530; **1715**, AGZ, XXII, с. 612; **XVII – XVIII ст.**, Скочиляс, с. 87, 151, 287; **1677**, AGZ, X, с. 334; **1650**, Ж, V, с. 139, 209; **1648**, Арх, V, II, I, с. 529; **1578**, ŻDz, XVIII, I, с. 68; **1539**, AGZ, X, с. 40, с. 41; **1515**, ŻDz, XVIII, I, с. 159; **1501**, AGZ, XVII, с. 456, 493; **1474**, AGZ, XV, с. 169; **1472**, AGZ, XV, с. 134, 176, 259, 552; **1407**, AGZ, IV, с. 70; **1389**, ZDM, с. 67 (у всіх наступних прикладах подаємо найпізнішу і найранішу фіксацію ойконіма). **Верчани** (*Wiercany, Wyerczany, Wierczany, Werczany, Wiercany, Vierczani*); Льв.; Стрийський; **2011**, ЕД УАТУ; **1379**, AS, II, с. 59. **Глиняни** (*Gliniany, Глиняны, Glynany, Glynany, Glyne, Gline, Glinyany*); Льв.; Золочівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1395**, ZDM, с. 133. **Добростани** (*Dobrostany, Dobrostani, Dobrestany*); Льв.; Яворівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1396**, AGZ, VIII, с. 40, 72. **Монастирчани** (*Manasterczany, Monasterczani, Manastirczany, Monastirczani, Manasterczany*); І-Фр.; Богородчанський; **2011**, ЕД УАТУ; **1378**, MRPS, IV, III, № 360. **Озеряни**, с. (Озеряны, Озераны, Єзераны, Ozierany, Ozeriany); Рв.; Дубенський; **2011**, ЕД УАТУ; **1396**, AS, I, с. 20. **Поморяни** (*Pomorzanu, Поморяны, Pomorżanu, Pomorzany opp., Poteranie, Pomorzani*); Льв.; Золочівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1393**, ZDM, с. 107. **Розворяни** (*Rozworzany, Rozwożаны, Rozwarzani*); Льв.; Золочівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1389**, ZDM, с. 68. **Ставчани** (*Stawczany*); Льв.; Пустомитівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1396**, AGZ, II, с. 37, 96, 97, 137. **Тисьменичани** (*Тысьменичаны, Tyśmieniczany, Tismyenicza alias Tyssmyeniczany, Thismieniczani, Tyssmyenyicza alias Tyssmyenyuczany*); І-Фр.; Надвірнянський,

2011, ЕД УАТУ; **1377**, MRPS, IV, III, № 360. **Cholhany** (суч. Міжріччя Болахівського р-ну) (Чолгани, Czołhany, Cholchan, Czołhany); **1893**, SORG, 140; **1399**, ZDM, с. 161; та ойконіми на **ичі**: **Боляновичі** (Боляновичи, Боленовичи, *Volanowice, Volenowicze, Bolanowicze, Volemowicze*); Льв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1392**, MRPS, IV, III, № 3605. **Ворховичі** (Орховичі, *Worchowice, Worchovicze, Ворховичѣ*); Львів – Рудки; **1934**, ПШ, с. 125; **1361**, АДГБК, с. 790. **Вуйковичі** (Уйковичі, Уйковичи, *Uykowice, Vukowice, Vukowicze, Vukowycze, Vikowicze*); Льв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1360**, MRPS, IV, III, Дод, № 207. **Городовичі** (*Grodowice, Grodowice; Hrodowice; Grodowicz*); Льв.; Старосамбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1374**, MRPS, IV, III, дод 277. **Гортиничі** (Ортиничі, *Ortynice, Hortynice, Orthinicze, Hortynucze, Orthinicze*); Самбір; **1934**, ПШ, с. 76; **1388**, MRPS, IV, III, дод 336. **Губичі** (*Vbicze; Hubicze, Hvbicze, Hwbicze, Hubyce*); Льв.; Старосамбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1361**, AGZ, V, 34. **Дмитровичі** (Димитровичі, *Dmitrowice, Dmytrowice, Dymitrowice, Дмитровичи, Dmitrowice, Dmytrowicze, Dmitrouicze*); Льв.; Пустомитівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1364**, AGZ, II, 3. **Добаневичі** (Дубаневичі, Дубаневичи, *Dubanowice, Dobanuowycze, Dobanuewicze, Duniowice, Добанивичѣ*); Судова Вишня; **1934**, ПШ, с. 110; **1301**, AGZ, с. I, 5. **Дроздовичі** (*Drozdowice, Drozdowicze, Drosdowicze*); Льв.; Городоцький; **2011**, ЕД УАТУ; **1391**, ЗНТШ, LXIII, с. 6. **Зоротовичі** (*Zwrotowice, Zwrotowice, Wrotowicz, Zworothwicze, Узворотвичи село*); Льв.; Старосамбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1361**, AGZ, I, 6. **Комаровичі** (*Kotorowice, Sotorowycze, Комаровичи*); Льв.; Старосамбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1361**, Інкін, с. 363. **Корналовичі** (Корнеловичі, *Kornalowice, Kornalowice, Cornalowycze, Corneleuicze, Cornielowice*); Льв.; Самбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1375**, ЗНТШ, LXIII, с. 4. **Крукеничі** (*Krukienice, Krukienice, Crukyenycze, Crukynicze*); Льв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1366**, AGZ, VIII, с. 7. **Куровичі** (Куровичи, *Kurowice, Kurowicze Curowicze*); Льв.; Золочівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1389**, ZDM, с. 68. **Мединичі** (Мединичи, *Medynice, Medynucze, Medinicze, Medicza*); Льв.; Дрогобицький; **2011**, ЕД УАТУ; **1395**, AGZ, III, 112. **Муژیловичі** (Муژیловичи, *Muzyłowice, Muzilowicze, Muzyłowicze, Muschilowicz*); Льв., Яворівський; **2001**, ІСОУ, с. 243; **1386**, ЗНТШ, LI, с. 7–8. **Новошичі** (*Nowoszyczi, Nowoszyce, Nowoszicze, Nowoszyce, Nowossyche, Nowoszczycze*); Льв.; Дрогобицький; **2011**, ЕД УАТУ; **1377**, ЗНТШ, с. 63, 5.

Пановичі (*Panyowicze, Panowicz, Panyewycze, Panowicz*); Тр.; Підгаєцький; **2011**, ЕД УАТУ; **1395**, MRPS, IV, III, Дод. 376. **Пацьковичі** (*Пацьковичі, Пацьковичи, Paskowyczi, Paskowice, Poczkowice, Poczkowicze, Paszowicze, ПачковичѢ*); Льв.; Старосамбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1361**, АДГВК, с. 790. **Плешевичі** (*Плешовичі, Плешевичи, Pleszowice, Pleszowic, Pleszowycze, Plessowicze, Pleseuicz*); Льв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1385**, AGZ, VII, с. 34. **Путятичі** (*Putiatycze, Putaticze, Puthatycze*); Льв.; Городоцький; **2011**, ЕД УАТУ; **1391**, ЗНТШ, LXIII, 6. **Риботичі** (*Рыботичи, Rybotycze, Ryboticze, Ribotycze, Riboczucz, Риботицкый*); Доброміль; **1932**, ПШ, с. 50; **1359**, AGZ, VIII, с. 5. **Тишковичі** (*Тишкевичи, Tyszkiewiczze, Tyszkowicze, Тишковичи, Тышковичи, Tyszkowice*); Вл.; Іваничівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1368**, ЦДІАЛ, 201, 4-б, 246/2 зв. **Ушковичі** (*Устковичі, Uszkowice, Uškowice, Уськовичі, Uskowice, Uškowice, Vstkovycze, Uschkowicze, Ustkowice, Ustkowicze*); Льв.; Перемишлянський; **2011**, ЕД УАТУ; **1395**, AGZ, II, с. 36. **Чайковичі** (*Czaykowice, z Czaykowicz, Czaykowicze, Czaykovycze, Czajkowicze*); Льв.; Самбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1397**, AGZ, X, с. 2. **Шишоровичі** (*Шешеровичі, Шешеровичи, Szaszorowice, Szoszorowice, Schaschorowycze, Schasorowicze, Szechrowicze*); Льв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1396**, AGZ, II, с. 38 засвідчені в історичних пам'ятках з XIV по XXI ст. Однак є і такі, що зафіксовані й раніше – XII – XIII ст.: **Березовичі** (*Березовичи, Berezowice, БерезовичѢ*); Вл.; Володимир-Волинський; **2011**, ЕД УАТУ; **1287**, Inat., II, с. 215. **Фалемичі** (*Хвалимичі, Хвалемичи, Falemicze, Фалимичъ*), Фалимичи, Хвалимичи); Вл.; Володимир-Волинський; **2011**, ЕД УАТУ; **1157**, Inat., с. 80. **Шептичі** (*Szeptycze, villa Szeptice, Septycze, Septicze, Szepticze*); Льв.; Самбірський; **2011**, ЕД УАТУ; **1284**, АДГВК, с. 381. Усі вищезгадані географічні назви „дожили” до нашого часу, однак не у всіх була така доля, наприклад, географічні назви-плюративи: **Линьцє**; Глиняни; **1397**, AGZ, I, с. 12. **Ляшковичі**; Самбір; **1282**, АДГВК, с. 746. **Mikaitinicz**; Коломия; **1416**, AGZ, V, с. 38; **1375**, AGZ, V, с. 12. **Kulmatycze** (*Kuymaticze, Kulmatycze, Cuymaticze, Kuimaticze*); Мостиська; **1716**, ЦДІАЛ, XIII, I, 1075/1769; **1391**, ЗНТШ, LXIII, с. 6. **Бережани** (*Berezany, Бережани, Beresczanie, Bereżany*); Луцький повіт коло Квасилова; **1690 – 1698**, Арх, I, IX, с. 740; **1478**, УГ XV, с. 31 засвідчені лише на деяких хронологічних зрізах, однак це не означає, що вони не функціонували в інші періоди, – можливо, в силу відповідних історичних

причин вони не потрапили до писемного джерела. Тому незважаючи на те, що фіксація хронології за писемними джерелами є найпереконливішою, часові рамки функціонування конкретних ойконімів можуть розширюватися, особливо це стосуватиметься ранньої реєстрації назви. Це, в першу чергу, пояснюється історично тим, що, зазвичай, поселення мусило існувати уже значний період раніше, ніж його назва потрапить у писемне джерело. Крім того, пам'яток до XV ст. було небагато, що теж впливає на кількість зафіксованих назв і, відповідно, на їх хронологію. Отже, ґрунтуючись на історичних засвідченнях, ойконіми-плюративи функціонують на території України у чітко визначених часових рамках: назви на -ичі: у XII – XXI ст., назви на -ани: у XIV – XXI ст. Однак ми не можемо не брати до уваги багатьох чинників, які поглиблюють (хоч і гіпотетично!) хронологію географічних назв цих типів. Розглянемо екстралінгвальні та інтралінгвальні умови зародження, функціонування та занепад назв на -ичі та -ани.

Поява та функціонування окремих типів географічних назв завжди зумовлена соціально-історичним запитом суспільства. Так, ранні слов'яни жили за традиціями родоплеменного ладу. Землею та майном володіли великі роди – патріархальні об'єднання за кровною спорідненістю. З часом відбувається перехід до сусідської общини, у якій основним було не походження, а місце проживання. Родовий устрій спричинив появу ойконімів на *-itji та *-anu, що стають продуктивними саме у цей час, бо омонімічні апелювали на групу людей, об'єднану якоюсь ознакою: *-itji – патронімом, *-anu – етнімом. Формування цих ойконімів відбувалося за спільною схемою: спочатку на відповідній місцевості осідав рід, який мав відповідну ознаку, а потім члени цього роду набували плюральної назви, яка з часом поширилася і на територію, де проживав цей рід. Щодо хронології, то потрібно враховувати дані історії: родовий лад у східних слов'ян закінчується протягом перших століть нашої ери, а з VI ст. виникають уже феодальні та класові відносини [4, с. 364; 3, с. 295], хоч родові традиції були живі ще і в пізньому середньовіччі [13, с. 133]. Однозначно говорити про нижню межу появи назв на -ичі та -ани не доводиться, але найбільш імовірно, що ці назви активно почали розвиватися у період I – IV ст. н. е. [13, с. 133; 2, с. 230]. Із „Гетики” Йордана та „Історії війн” Прокопія, авторів VI ст. н. е., відомо про устрій слов'янських племен, що й

підтверджується „Повістю минулих літ”, в якій репрезентовано оніми на -ичі та -ани: поляни, древляни, дреговичі, волиняни, бужани, уличі, сіверяни, в’ятичі, кривичі, радимичі, ільменські словени (про це детальніше [9, с. 109; 15, с. 21 – 22; 16, с. 39; 17, с. 57 – 58; 21, с. 4, 191; 26, с. 172 – 173, 190 – 191]). Можна історично обґрунтувати кілька етапів у розвитку географічних назв на -ичі та -ани: перший пов’язаний із зародженням та продуктивним етапом функціонування таких онімів, на що були об’єктивні причини: родоплемінний устрій суспільства. Цей етап завершується із переходом до феодалних відносин. Очевидно, це було VI – VII ст. [13, с. 133]. Очевидним є те, що саме в цей період ойконіми-плюративи несли в собі первинну семантичну наповненість: ще і сьогодні в слов’янській ономастиці географічні назви на -ани кваліфікують як відетнонімні, а назви на -ичі – як патронімні. Наступний етап розвитку цих назв-плюративів припадає на VIII – XIV ст., можливо, на деяких територіях і до XV – XVI ст. На цьому етапі відбувається розмежування як між типами назв, так і всередині ойконімного масиву кожного з типів. Так, географічні назви на -ичі поширилися присвійними суфіксами і частина з них виокремилася у посесивно-патронімну групу, а ще одні – можна кваліфікувати як катойконімно-патронімні (про це детальніше [10]). Ойконіми на -ани у цей період за своєю мотивувальною базою розщеплюються на дві групи: локально-етнічні та відантропонімні, які межують із відродинними (про це детальніше [12]). Третій етап розвитку ойконімів-плюративів припадає на період XVI – XVIII ст., який характеризується формальним способом творення таких назв, що призводить до занепаду цих типів ойконімів. Це простежується не тільки на території України, але й на інших слов’янських обширах.

Інтралінгвальним підтвердженням архаїчності ойконімів на -ичі та -ани є походження суфіксів та мотиваційна база географічних назв.

У науковій літературі є чимало версій щодо походження форманта -ич [20; 22; 30; 32; 40], але всі вони зводяться так чи інакше до того, що цей суфікс є складеним формантом, який сягає своїм стержневим компонентом (*-t) індоєвропейської [мови](#). „Розгляд значеннево-морфологічного боку форманта, зокрема його окремих елементів, в історико-порівняльному плані підтверджує думку про виникнення форманта *-itj з *-it + *-jo” [13, с. 41].

Формант -ани сягає також індоєвропейського рівня. Найправдоподібнішим є те, що первинно він складався з -ǵn- і -jan-, що містив тематичний приголосний -n-, та сингулятивного суфікса -in̥: *gord'an-in̥* – *gord'an-e*; *Slověn-in̥* – *Slověn-e*. За допомогою цих суфіксів творилися назви мешканців [38, с. 119]. Стосовно походження та семантичного навантаження цього суфікса є чимало міркувань багатьох учених [39, с. 274; 31, с. 20; 36, с. 74; 29, с. 27; 25, с. 41 – 50; 24, с. 3 – 15] (про це детальніше [28]).

Незважаючи на те, що ойконіми на -ани появились в писемних джерелах на різних територіях слов'ян у різних століттях (у Польщі – кінець XII ст. [31, с. 20; 36, с. 74], Хорватії та Чехії – XI ст. [29, с. 27; 39, с. 274], Україні – XIV ст.), відносний час їх формування, а це підтверджує історія самого форманта, значно раніший, однак пізніший, ніж у географічних назв на -ичі, бо патроніми були пов'язані з родом, відповідно, з назвою особи, а потім уже із землею, на якій осів рід, а суть назв на -ани полягає у прив'язці до землі, незалежно від того, чи це були відносини родові, чи сусідські. Тому вважаємо, що зароджувалися ойконіми на -ани дещо пізніше, ніж географічні назви на -ичі, можливо, ця різниця сягає і двох – трьох століть. Переконливим аргументом на користь цієї тези є й те, що імена-композиції значно рідше засвідчені в назвах на -ани як твірні основи, чого не можна сказати про ойконіми на -ичі.

Для визначення хронології географічної назви важливим є аналіз її мотиваційної бази. Про архаїчність ойконіма свідчить його твірна основа. Якщо в ній виявлено давні слов'янські імена-композиції, їх скорочені варіанти та ускладнені афіксами форми, що репрезентовані не тільки в українському ономастиконі, а й на загальнослов'янському рівні, то це є вагомим аргументом на користь того, що ойконім належить до онімної архаїки. Адже ще Т. Мілевський, дослідивши слов'янські композитні імена, стверджував, що вони належать до найдавнішого антропонімійного пласту, на основі якого сформувалися інші різновиди слов'янських автохтонних імен [34, с. 233]. Імена-композиції генетично сягають індоєвропейської мови (пор. [23]). Про це писало багато вчених: Ф. Міклошич [33], Ф. Палацький [35], О. Селіщев [19], І. Железняк [7], Р. Керста [8], М. Худаш [27], М. Демчук [5] та інші.

Серед назв на -ичі є значний відсоток таких, які утворилися саме від архаїчних імен, бо вони мали прямий зв'язок із патронімією. Серед

ойконімів на -ани таких одиниць небагато, і це зумовлено, в першу чергу, суттю самого типу назв. Ми зафіксували в ойконімах-плюративах корені слов'янських імен-комполітів у різноманітних ускладнених варіантах: **Вох** (Bogodar, Bohuslav, Bogovlad (Sv., с. 70): **Богородчани** (*Bohorodczany, Богородчаны, Bohoroczany*); *I-Фр.*; *Богородчанський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1441**, *AGZ, I, 27*. **Вой** (Bojслав, Sěboj (Sv., с. 70): **Боевичі** (*Боевичи, Boiowice, Voyowicze, Vuiowice*); *Лв.*; *Мостиський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1408**, *AGZ, VI, 15*. **Вор** (Bořislav, Radbor, Dalebor (Sv., с. 71): **Бориничі** (*Борыничи, Бориничи, Borynicze, Borynice, Borinicze, Borynucze*); *Лв.*; *Жидачівський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1446**, *AGZ, XIV, 221*. **Бориславичі**, суч. Заболотівці (*Boryslawycze alias Zablotowcze, Borzyslawycze*); *Др. Жидачівський*; **1475**, *AGZ, XII, 366*; **1459**, *AGZ, XII, 260*. **Вра** < *Vor (Braslav (Sv.71): **Враніче**; *Львів*; **1578**, *ŽDz, XVIII, 71*; **1374**, *AGZ, VIII, 17*. **Брани** (*Браны, Врану, зь Брань*); *Вл.*; *Горохівський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1569**, *Арх, II, I, 8*. **Врат** (Bratslav, Bratoljub (Sv.71): **Братковичі** (*Братковичи, Bratkowice, Bratkowicze, Bradkonicze*); *Лв.*; *Городоцький*; **2011**, ЕД УАТУ; **1446**, *AGZ, XIII, 214*. **Вуд** (Bohubud, Budimir, Budislav (Sv., с. 72): **Будятичі** (*Бодятичи, Butiatycze, Budathicze, Бутятичи*); *Вл.*; *Іваничівський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1368**, *ЦДІАЛ, 201, 4-б, 246/2 зв*. **Вой** (Vojislav, Vojdrag, Wojbor (Sv. 92): **Войславичі**; *Лв.*; *Сокальський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1415**, ЕД УАТУ. **Войничі** (*Войница, Woynica, Войници, Woynucze*); *Млинів – р. Іква*; **1889**, *Теод., II, 1073*; **1552**, *Арх, VII, I, 162*. **Host** (Hostirad, Malohost, Domahost (Sv., с. 76): **Hoscislawice** (*Hosczyslawczycze, Ostislavicze*); **Доброміль**; **1652**, *ЦДІАЛ, XIII, I, 1075/178*; **1437**, *AGZ, XIII, 20*. **Dobr(o)** (*Dobrodan, Dobrovoj, Dobromir (Sv.74): Dobrzelicze*; *Золочів*; **1532**, *MRPS, IV, II, № 16208*. **Добриличі** (*Дубреличі*); *Самбір*; **1568**, *Інкін, 19*. **Добрилличі**, суч. Коросниця (*Dobrzelecicze, Dobrzilicicze, Dobrilcize?*); *Дрогобич*; **1546**, *MRPS, IV, III, № 22402*. **Добриничі** (*Dobrynice, Dobrynice*); суч. Добряничі, *Лв.*, *Перемішляни*; **XVII-XVIII ст.**, *Скоцяляс, 44, 138, 251*. **Dobrutricze** (*Dobrowtricz*); *Львів – сс. Білка, Острів*; **1391**, *Proch., 6*; **1384**, *AGZ, II, 18*. **Добряничі** (*Добриничі, Добриничи, Dobrzenice(villae), Dobrzynice, Dobrzynucze, Dobrinicze*); *Лв.*; *Перемішлянський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1441**, *AGZ, XIII, 106*. **Добростани** (*Dobrostany, Dobrostani, Dobrestany*); *Лв.*; *Яворівський*; **2011**, ЕД УАТУ; **1396**, *AGZ, VIII, 40, 72*. **Добряни** (*Добряны, Dobrzany, Dobrzani, Dobrany*); *Лв.*; *Городоцький*; **2011**, ЕД УАТУ; **1441**, *AGZ, XIII, 104, 159, 230*. **Drah(o)** (*Drahomir, Dorohobyl, Drahovid (Sv., с. 75): Дорогиничі* (*Дрогиничи,*

Дорогиничи, *Dorohynicze, Dorohinicze, Dorohiniocze*); Вл.; Локачинський; **2011**, ЕД УАТУ; **1545**, Пам., IV, 2, 113-114. **Дорогиничі** (Дорогинечъ, Дорогиничи, *Drohonicze, Dorohonicze*); Вл.; Володимир-Волинський; **2001**, ІСОУ, 245; **1546**, Арх.Сб., I, 91). **Драгомирчани** (*Drohomiczany, Drohonyerzany*); І-Фр.; Тисменицький; **2011**, ЕД УАТУ; **1378**, ЕД УАТУ. **Žir** (Žiroslav, Mojžir (Sv. 93): **Жиричі** (Жиричи, Жиричи, *Žyrice*); Вл.; Заболотівський; **2001**, ІСОУ, с. 246; **1564**, ŽDz, XVIII, I, с. 190. **Žit** (Žitomir, Žitislav Sv. 93): **Житани**; Поділля; **1736**, Нов, с. 124. **Житани** (Житаны, *Zytany, Życzniskie siolo, Żytany*); Вл.; Володимир-Волинський; **2011**, ЕД УАТУ; **1534**, AS, III, с. 467. **Mil(o)** (Milobor, Drahomil, Milorad (Sv. 79): **Милятичі** (Милѣтичи, *Milatyce, Miliathicze, Milathyce*); Лв.; Пустомитівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1446**, AGZ, XIX, с. 486. **Милятичі** (*Meletyszczce, Meletyuce*); Народичі; **1604**, **1507**, ŽDz, XXI, с. 477. **Mir** (Bolemir, Miroslav, Damir (Sv. 81): **Мирковичі** (*Mirkowicze*); Луцький пов.; **1596**, СРУкр., с. 414; **1545**, Пам., IV, II, с. 83, 112. **Мировичі** (Мировичи, *Mirowicze, Mirowicz*); Вл.; Турійський; **2011**, ЕД УАТУ; **1478**, AS, III, с. 15. **Немиричі** (въ Нимиричахъ); Лютичів – Кам'янецьке староство; **1651**, Арх, III, IV, с. 647; **1554**, MRPS, V, II, № 6731. **Nyeshnamirouicze**; Жидачів ?; **1446**, AGZ, XIV, с. 203. **Mysl** (Myslibor, Bolemysl, Krasomysl (Sv., с. 81): **Замисловичі** (Замисловици, Замысловичи, *Zamysłowicze, Zamisłowicze, Zamicłowicze*); Жт.; Олевський; **2011**, ЕД УАТУ; **1545**, Арх, IV, I, с. 48. **Мишлятичі** (Мислятичи, *Myslatyuce, Myslatyuce, Mislaticze*); Лв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1442**, AGZ, XIII, с. 124. **Zdomyslany** (*Zdomyślany*); Волинь – Ратно; **1661**, LWR, III, с. 235; **I пол. XVII ст.**, ŽDz, V, с. 161. **Něh(a)** (Něgoslav, Mironěga (Sv., с. 82): **Нізовичі** (Nyhowyczi, Міховичі, *Niechowice, Michowice, Nihowicze, Nyehnowicze*); Лв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1450**, AGZ, XIII, с. 303. **Rad** (Radimir, Nerad, Radoboj (Sv., с. 83): **Безрадичі Старі** (Безрадици-Старые, *Bezradycze, Bezradycze siolo*); Кв.; Обухівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1593**, Арх, I, I, с. 386. **Раделичі** (*Radelicz, Radelicze*); Лв.; Миколаївський; **2011**, ЕД УАТУ; **1589**, ŽDz, XVIII, I, с. 35. **Раденичі** (Радиничі, Радыничи, *Radynice, Radynucze, Radnicze, Radimicze*); Лв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1569**, **1391**, MRPS, V, II, № 10121. **Радиничі** (*Radniczi*); Руське воевод.; **1565**, АДГВК, с. 900. **Радичі** (Радыяч, *Raducz, Raducze*); Турка; **1867**, ПШ, с. 40; **1589**, ŽDz, XVIII, I, с. 26. **Радковичі** (*Radkowice*); Сатанів; **1765**, **1766**, ЛДМУМ, Бібл. 617/351010, 264 зв. **Радовичі** (Радовичи, *Radowicze*,

Radowicześ, Radowickiej); Вл.; Турійський; **2011**, ЕД УАТУ; **1531**, AS, II, с. 374. **Slav** (Slavobor, Milislav, Ladislav (Sv., с. 85 – 86): **Гориславичі** (*Horyslawice, Horyslawici, (Horislawicze, Horzeslawicze)*); Лв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1437**, AGZ, XIII, с. 49. **Переславичі** (*Pereslawicze, Pereslawicze*); Вл.; Іваничівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1570**, ЦДІАК, XXV, I, 12/229. **Stan** (Stanimir, Nestan, Stanislav (Sv., с. 86): **Нестаничі** (*Nestaniche, Niestanice, Nyesthanicze*); Лв.; Радехівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1512**, MRPS, IV, I, № 1676. **Sud(o)** (Sudislav, Bohosud, Slavosud (Sv., с. 87): **Судковичі**; Лв.; Мостиський; **2011**, ЕД УАТУ; **1785 – 1788**, ЙФМ, с. 297. **Sudkowcze** (*Sandkowice*); Смотрич – с. Семяківець; **1560**, ŽDz, XIX, с. 223; **1469**, ŽDz, XVIII, I, Дод. 49. **Судобичі** (*Судобичи, Судобы*); Рв.; Дубенський; **2011**, ЕД УАТУ; **1621**, ЦДІАК, ф.22, оп.1, 31/5. **Tvoři** (*Tvořirad, Tvořislava, Netvor* (Sv., с. 90): **Твориничі** (*Твореничи, Tworynicze, Tworynicz*); Вл.; Локачинський; **2011**, ЕД УАТУ; **1545**, Пам., IV, II, 23. **Chotě** (*Chotěbud, Chotěmysl, Chotěbyt* (Sv., с. 76): **Хотеничі** (*do Chotynicz*); Житомир; **1609**, ŽDz, XXI, 136. **Chotkowycze**; Самбір; **1517**, MRPS, IV, II, № 11309 дод. **Хотуничі** (*Хотуничи*); Чрг.; Щорський; **2011**, ЕД УАТУ; **1730, 1729**, ГСЧП, 75, с. 94. **Jaro** (Jaroslava, Jaroněga (Sv., с. 77): **Jarilowicze**; Самбір; **1535, 1392**, MRPS, IV, III, Дод. № 357. **Яриловичі Старі** (*от Старыхъ Ярыловичъ, Старые Яриловичи*); Чрг.; Ріпкинський; **2011**, ЕД УАТУ, **1730, 1729**, ГСЧП, с. 35. **Яровичі** (*Jarowicze, Яровицу, Jarowicz, зъ Яровицею*); Луцьк; **1765**, Арх, V, II, I, с. 64; **1627, 1626, 1322**, Арх, I, VI, с. 2. **Ярославичі** (*Ярославичи, Jaroslawice, Jaroslawicze, Jaroslawice, з Ярославичъ, Jaroslawicze*); Тр.; Зборівський; **2011**, ЕД УАТУ; **1433**, MRPS, IV, III, Дод., № 671. **Ярошичі** (*Ярушичі, Ярошици, Jaroszyce, Jaruszyce, Iaruschicze*); Лв.; Стрийський; **2011**, ЕД УАТУ; **1692**, ЦДІАЛ, ф. 14, оп. 1, 258/174.

Boh, Voj, Bor, Brat, Bud, Voj, Host, Dobr(o), Drah(o), Žir, Žit, Mil(o), Mir, Něh(a), Rad, Slav, Stan, Sud(o), Tvoři, Chotě, Jaro – це ті компоненти складених слов'янських імен, які репрезентовані в твірних основах ойконімів на -ичі та -ани. У більшості випадків ці скорочені композити ускладнені суфіксами, що свідчить про те, що час формування цих ойконімів відбувався тоді, коли різноманітні варіанти відкомполітів були актуальними на нашій території. А цей часовий зріз припадає на початок нашої ери і триває до X ст. [6, с. 71 – 73].

Отже, хронологія українських ойконімів-плюративів пов'язана з двома аспектами: фіксацією назв в історичному джерелі та гіпотетично встановленому часі появи та розвитку таких ойконімів, що базується на аналізі екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників. Перший різновид хронології засвідчив, що географічні назви на -ичі функціонують у часових межах XII – XXI ст., ойконіми на -ани – XIV – XXI ст. Однак суспільно-історичні аргументи переконують нас у тому, що у процесі появи, продуктивного розвитку ойконімів-плюративів та їх занепаду виділяємо три хронологічні етапи: 1) I ст. н. е. – VI – VII ст. н. е. – зародження онімів на -ичі та -ани, пов'язане з родоплеменним устроєм суспільства, цей період завершується переходом до феодальних відносин; 2) VIII – XIV ст. – цей часовий зріз характеризується розмежуванням як між типами назв-плюративів, так і всередині ойконімного масиву кожного з типів; 3) XVI – XVIII ст. – період занепаду назв-плюративів, який характеризується формальним способом творення такого типу ойконімів. Інтралінгвальні чинники свідчать про архаїчне походження формантів, за допомогою яких ці географічні назви творилися. Деякі корективи в хронологію цих онімів вносять їх твірні основи, зокрема ті, які утворилися від композитів. Назв на -ани, в основі яких є гіпокористики, – незначний відсоток порівняно з ойконімами на -ичі, що може свідчити про дещо пізніші нижні хронологічні рамки, однак цього категорично стверджувати не можна, адже за своєю первинною суттю назви на -ани є локально-етнічними, а оніми на -ичі – відпатронімі, тому відкомпозити і не присутні в назвах на -ани, хоча у пізніший період серед них з'являється чимало таких, в основі яких є антропоніми, однак у цих випадках варто говорити про омонімію між назвами локально-етнічними та відродинними.

Список умовних скорочень назв використаних джерел

АДГВК – Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів, 2004. – 1286 с.

Арх – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов. – К., 1859 – 1914. – Ч. I – VIII.

ГСЧП – Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка (1729 – 1730 гг.). Экстракт 1731 году генваря 10 дня. – Чернигов, 1892.

ЕД УАТУ – Електронний довідник. Україна. Адміністративно-територіальний устрій/ Режим доступу : <http://gska2.rada.gov.ua/pls/z7502/a002>

Ж – Жерела до історії України-Руси. – Львів, 1895 – 1900. – Т. I – III; Львів, 1903. – Т. VII.

ЗНТШ – Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка.

Інкін – Інкін В. Сільське суспільство. Галицького Прикарпаття у XVI – XVIII століттях : історичні нариси / В. Інкін. – Львів, 2004. – 420 с.

Іпат. – Ипатьевская летопись / под ред. А. А. Шахматова. – ПСЛР. – Т 2. – Спб., 1908. – 1045 с.

ІСОУ – Бучко Д. Інверсійний словник ойконімів України / Д. Бучко. – Люблін, 2001. – 326 с.

ЙФМ – Йосифінська (1785 – 1788) і Францисканська (1819 – 1820) метрики. Перші поземельні кадастри Галичини. Показчик населених пунктів / відп. ред. П. Захарчишина. – К. : Львівська обласна книжкова друкарня, 1965. – 356 с.

ЛДМУМБібл. – Львівський музей українського мистецтва. Фонд рукописів і стародрукованих книг. № 200416, 350812, 350905, 490505.

ЛШ – Шематизм гр. кат. духовенства Львівської архієпархії на рік 1931/32. – Львів, 1931. – Річник LXXVI. – 336 с.

Нов. – Указатель к изданиям Временной комиссии для разбора древних актов... Имена географические / составил И. П. Новицкий. – К., 1882. – Т. II.

Пам. – Памятники, изданные Временной комиссией для разбора древних актов. – К., 1848 – 1859. – Т. I – IV.

ПШ – Schematismus... diaceseos Premisliensis pro anno Domini 1856. – Premislae, 1856; Схиматисм... епархии перемыской на год... 1868. – Перемишль, 1867; Шематизм... злучених епархій перемиської, самбірської і сяноцької на рік... 1934. – Перемишль, 1934.

Скочиляс – Скочиляс І. Генеральні візитації Київської унійної метрополії XVII – XVIII століть. Львівсько-Галицько-Кам'янецька епархія. Т. 2: Протоколи генеральних візитацій / І. Скочиляс. – Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2004. – 512 с.

СРУкр. – Селянський рух на Україні 1569 – 1647 рр. : збірник документів і матеріалів. – К. : Наукова думка, 1993. – 532 с.

УГХV – Українські грамоти XV ст. / підготовка тексту, вступна стаття і коментарі В. М. Русанівського. – К. : Наукова думка, 1965. – 163 с.

УкрАТП – Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. – К. : Укр. вид-во політичної літератури, 1947. – 1062 с.

ЦДІАК – Центральний державний історичний архів України у Києві.

ЦДІАЛ – Центральний державний історичний архів України у Львові.

AGZ – Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie / wyd. L. Tatimir, F. X. Liske, A. Prochaska. – Lwów : Nakł. T-wa Naukowego, 1865 – 1935. – Т. 1 – 20.

AS – Archiwum ksiąg Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie. – Lwów, 1890. – Т. 3. 556 s.; 1890. – Т. 4. – 647 s.; 1910. – Т. 6. – 305 s.

LWR – Lustracja Województwa ruskiego 1661 – 1665. Ziemia Przemyska I Sanocka. – Warszawa, 1970. – Cz. I. – 308 s. ; Ziemia Halicka I Chelmska. – Warszawa, 1876. – Cz. III. – 304 s.

MRPS – Marticularum Regni Poloniae summaria... / wyd. R. Wierzbowski. – Warszawa, 1905 – 1908. – Pars. 1 – 3.

Proch. – Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej od 1348 do 1697 roku / wydał A. Prochaska. – Lwów, 1890.

Sv. – Svoboda J. Staročeská osobní jména a naše příjmení / J. Svoboda. – Praha, 1964. – 318 s.

ZDM – Zbiór dokumentów Małopolskich / wydali Irena Sułkowska-Kuraś i Stanisław Kuraś. Część VI. Dokumenty króla Władysława Jagiełły z lat 1386 – 1417. – Wrocław etc., 1974. – 496 s.

ŹDz – Źródła dziejowe. – Warszawa : Skład główny w księgarni Gebethnera i Wolffa, 1877 – 1894. – Т. 5 – 22.

Список використаної літератури

1. Бучко Д. Г. Походження назв населених пунктів Покуття / Д. Г. Бучко. – Львів : Світ, 1990. – 144 с.

2. Васильев В. Л. Архаическая топонимия Новгородской земли (древнеславянские деантропонимые образования) / В. Л. Васильев. – Великий Новгород: Иноцентр, 2005. – 468 с.

3. Греков Б. Д. Киевская Русь / Б. Д. Греков. – М. : Политиздат, 1953. – 568 с.

4. Греков Б. Д. Энгельс и проблемы родового строя у восточных славян / Б. Д. Греков. Избр. тр. – М. : Изд-во АН СССР. – 1960. – Т. 3 – С. 353 – 368.

5. Демчук М. О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV – XVII ст. / М. О. Демчук / відп. ред. М. Л. Худаш. – К. : Наукова думка, 1988. – 172 с.

6. Железняк І. М. Ареальне вивчення слов'янських антропонімів з усіченим другим компонентом композита // Мовознавство. – 1972. – № 2. – С. 67 – 74.

7. Железняк І. М. Очерк сербохорватського антропонимического словообразования. Суффиксальная система сербохорватской антропонимии XII – XV вв. / И. М. Железняк / отв. ред. О. Б. Ткаченко. – К. : Наукова думка, 1969. – 132 с.

8. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI ст. (чоловічі іменування) / Р. Й. Керста. – К. : Наукова думка, 1984. – 152 с.

9. Ковалев Г. Ф. Этнос и имя / Г. Ф. Ковалев. – Воронеж : Воронежский государственный университет, 2003. – 236 с.

10. Купчинська З. О. Архаїчні ойконіми на -ичі в системі плюративів / З. О. Купчинська // Українська мова. – 2012. – № 3. – С. 73 – 93.

11. Купчинська З. О. Лексико-семантична і словотвірна структура географічних назв на -ин, -ів (територія України, X – XX ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / З. О. Купчинська. – Львів, 1993. – 20 с.

12. Купчинська З. О. Назви на -ич-і та -ан-и: від етронімів до мікротопонімів / З. О. Купчинська // Студії з ономастики та етимології 2011 – 2012. – К. : Кий, 2012. – С. 131 – 140.

13. Купчинський О. А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень (географічні назви на -ичі) / О. А. Купчинський. – К. : Наукова думка, 1981. – 252 с.

14. Михайличенко Н. Є. Структурно-семантичні типи українських ойконімів із формантами -ець, -иця : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Н. Є. Михайличенко. – Львів, 2011. – 18 с.

15. Никонов В. А. Этнонимия / В. А. Никонов. – М., Наука, 1970. – С. 5 – 33.

16. Петров В. П. Етногенез слов'ян / В. П. Петров. – К. : Наукова думка, 1972. – 215 с.

17. Попов А. И. Основные проблемы изучения этнонимии СССР / А. И. Попов // Питання ономастики. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 55 – 59.

18. Радьо Л. Н. Ойконіми України на *-jъ, (*-ja, *-je) у X – XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Л. Н. Радьо. – Івано-Франківськ, 2004. – 18 с.

19. Селищев А. М. Происхождение русских фамилий, личных имен и прозвищ / А. М. Селищев // Ученые записки Московского университета. – 1948. – Вып. 128. – Кн. 1. – С. 128 – 152.

20. Селищев А. М. Старославянский язык / А. М. Селищев. – М. : Учпедгиз, 1952. – Ч. 2. – 207 с.

21. Стрижак О. С. Етніонімія Геродотової Скіфії / О. С. Стрижак. – К. : Наукова думка, 1988. – 222 с.

22. Топоров В. Н. Лингвистический анализ гидронимов Верхнего Поднепровья / В. Н. Топоров, О. Н. Трубачев. – М. : Изд-во Академии наук СССР, 1962. – 272 с.

23. Топорова Т. В. Культура в зеркале языка: древнегерманские двучленные имена собственные / Т. В. Топорова. – М. : Школа „Языки русской культуры”, 1996. – 255 с.

24. Трубаčov О. М. Из исследований по праславянскому словообразованию: генезис модели на -ěpinъ -janipъ / О. Н. Трубачев // Этимология 1980. – М. : Наука, 1982. – С. 3 – 15.

25. Супрун В. И. Суффикс -анин в славянской этнонимии / В. И. Супрун // Вопросы филологии. Вып. VII. – Ленинград, 1978. – С. 41 – 50.

26. Хабургаев Г. А. Этнонимия „Повести временных лет” / Г. А. Хабургаев. – М. : Издательство Московского университета, 1979. – 228 с.

27. Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш. – К. : Наукова думка, 1977. – 236 с.

28. Царалунга І. Українські ойконіми на -ани (-яни) / І. Царалунга. – Хмельницький : Авіст, 2007. – 162 с.

29. Barac-Grum V. Motiviranost toponomastičkih osnova tvorenih sufiksom -ane / V. Barac-Grum // Втора југословенска ономастичка конференција. Скопје, 6–9 окт., 1977 г. – Скопје, 1980. – С. 27 – 31.

30. Brugmann K. Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. Bd. 2 / K. Brugmann, B. Delbrück. – Strassburg, Trübner, 1906. – 688 s.

31. Domański J. Śląskie nazwy miejscowe na -'anie (→ -'any) / J. Domański // Onomastica. Rocz. XIV. Zesz. I – II. – Wrocław, 1969. – S. 5 – 25.

32. Meillet A. Etudes sur l'étymologie et vocabulaire du vieus slave / A. Meillet. – Vol. 1 – 2. – Paris, 1902 – 1905. – 511 p.

33. Miklosich F. Die Bildung der slavischen Personennamen / F. Miklosich // Denkschr. c. k. Akad. Wiss. Philol. Hist. Kl. – Wien, 1860. – 10 Bd. – S. 205 – 330.

34. Milewski T. O pochodzeniu słowiańskich imion złożonych / T. Milewski // Prace onomastyczne. 5. – Wrocław etc., 1961. – S. 233 – 247.

35. Palacký F. Popis staročeských osobných a křestných jmen / F. Palacký // Časopis Českého Museum, 1832. – S. 60 – 69.

36. Podlawska D. Nazwy etniczne z sufiksami -any i -ice na terenie Polski / D. Podlawska // Onomastica. – Rocz. XVII. – Zesz. I – II. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1972. – S. 65 – 82.

37. Rospond S. Stratygrafia słowiańskich nazw miejscowych. Próbný atlas toponimastyczny / S. Rospond. – Wrocław etc., 1974. – 240 s.

38. Słownik prasłowiański/ pod red. F. Slawskiego. T. 1. – Wrocław, 1974.

39. Spal J. K výkladu místních jmén na -any / J. Spal // Naše řeč. R. XXXVIII. – № 9–10. – Praha, 1955. – S. 274 – 280.

40. Vondrak W. Vergleichende slavische Grammatik. I / W. Vondrak. – Göttingen, 1924. – 286 s.

Анотація

У статті встановлено відносний час зародження, активного розвитку та занепаду географічних назв на -ани та -ичі. Для з'ясування хронології ойконіма чи цілого пласту відповідного типу назв враховуються такі чинники: суспільно-історичний запит на онім, походження суфікса, семантика і структура твірної основи ойконіма, що й проаналізовано у статті.

Ключові слова: ойконім-плюратив, хронологія, ім'я-комполит, патронім.

Аннотация

В статье установлено относительное время зарождения, активного развития и упадок географических названий на -аны та -ичи. Для выяснения хронологии ойконима или целого пласта соответствующего типа названий учитываются такие факторы: общественно-исторический запрос на оним, происхождение суффикса, семантика и структура производной основы ойконима, что и проанализировано в статье.

Ключевые слова: ойконим-плюратив, хронология, имя-комполит, патроним.

Summary

The article deals with the established relative time of generation, active development and decay of geographic names ending in '-ани' and '-ичі'. For defining the chronology of a place name or the whole layer of the corresponding names type the following factors have been taken into consideration and analysed in the article: social and historical need for the name, suffix origin, semantics and the structure of the place name's derivation stem.

Key words: *plurative place name, chronology, composite name, patronymic.*

УДК 811.161.2

Лісняк Н. І.

*ДВНЗ „Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”*

МІКРОТОПОНІМИ ЛЕМКІВЩИНИ НА -ІВ-К-А

Мікротопонім, як зазначають ономасти, – „власна назва невеликого найчастіше природного фізико-географічного, рідше створеного людиною об'єкта, земельної ділянки господарського призначення, яка має вузьку сферу застосування: функціонує в межах лише певної мікротериторії, відома вузькому колу людей, які живуть поблизу названого мікроб'єкта” [12, с. 121 – 122].

Мікротопонімія була предметом вивчення українських науковців – Д. Г. Бучка, М. Дуйчака, Ю. О. Карпенка, О. І. Михальчук, Я. О. Пури, Є. А. Черепанової, І. Г. Чеховського та ін. Топонімію та мікротопонімію Лемківщини досліджували польські мовознавці – З. Штібер, Я. Рігер.

Існує думка, що мікротопоніми становлять менш популярний об'єкт для дослідження, порівняно з іншими власними географічними назвами. Це, очевидно, зумовлене поширеним уявленням дослідників про те, що так званий ступінь стійкості власних географічних назв залежить від величини топооб'єкта, тобто давнішими, а отже, цікавішими з погляду історично-лінгвістичного аналізу є назви великих річок і населених пунктів, тоді як із-поміж мікротопонімів таких архаїчних назв небагато [2, с. 51]. Ми підтримуємо думку ономастів, які вважають, що мікротопонімія „акумулює надзвичайно цікавий матеріал з історії того чи іншого терену, відповідно й мови тутешнього населення, зберігаючи інформацію про топографію місцевості в її минулому, тип господарювання на ній, її мешканців тощо” [2, с. 51].